

AIŠKINAMASIS RAŠTAS
DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS MOKESČIO UŽ APLINKOS TERŠIMĄ ĮSTATYMO
NR. VIII-1183 PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO IR LIETUVOS RESPUBLIKOS
MOKESČIŲ ADMINISTRAVIMO ĮSTATYMO NR. IX-2112 16 STRAIPSNIO
PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO

1. Projektų rengimą paskatinusios priežastys, parengtų projektų tikslai ir uždaviniai

Lietuvos Respublikos mokesčio už aplinkos teršimą įstatymo Nr. VIII-1183 (toliau – Įstatymas) pakeitimo įstatymo projektas (toliau – Projektas) ir Lietuvos Respublikos mokesčių administravimo įstatymo Nr. IX-2112 16 straipsnio pakeitimo įstatymo projektas (toliau – MAĮ projektas) parengti įgyvendinant Lietuvos Respublikos Vyriausybės (toliau – LRV) programos įgyvendinimo plano, patvirtinto LRV 2017 m. kovo 13 d. nutarimu Nr. 167 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos įgyvendinimo plano patvirtinimo“, IV prioriteto „Darni ir konkurencinga ekonomikos plėtra“ 4.1.4. darbo „Perėjimas prie žiedinės ekonomikos, diegiant atliekų prevencijos, pakartotinio panaudojimo ir perdirbimo finansines paskatas ūkio subjektams“ 9 priemonę „Mokesčių už aplinkos teršimą atliekomis peržiūra siekiant nustatyti atliekų mažinimą ir perdirbimą skatinančius tarifus“ ir 4.3.2. darbo „Mokesčių sistemos struktūros tobulinimas ekonomikos augimui palankia kryptimi ir mokesčių bazės optimizavimas“ 3 priemonę „Galiojančių mokesčių lengvatų įvertinimas ir panaikinimas tų, kuriomis nepasiekti joms keliami tikslai ir kurios nėra efektyvios ir socialiai teisingos“. Taip pat, vykdant LRV 2018 m. gruodžio 19 d. pasitarimo protokolo Nr. 56 3 punktą dėl veiksmų ir priemonių, kurių reikia imtis siekiant spręsti kvapų ir kitas susijusias problemas, Aplinkos ministerijai pavesta iki 2019 m. vasario 15 d. pateikti LRV Mokesčio už aplinkos teršimą įstatymo pakeitimo įstatymo projektą didinant mokesčio už aplinkos teršimą tarifus, kad mokeskis būtų veiksmingesnis ir skatintų mažinti aplinkos taršą.

Rengiant Projektą buvo atsižvelgta į Ekonominio bendradarbiavimo ir partnerystės organizacijos (toliau – EBPO) rekomendacijas dėl mokesčių sistemos tobulinimo, didinant aplinkai žalingos veiklos apmokestinimą, taip pat į Europos Sąjungos (toliau – ES) Tarybos (toliau – ES Tarybos) rekomendacijas Lietuvai 2017–2018 metams ir Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2015 m. rugsėjo 17 d. sprendimą administracinėje byloje Nr. 1-12-143/2015 dėl Mokesčio už aplinkos teršimą iš mobilių taršos šaltinių apskaičiavimo ir mokėjimo tvarkos aprašo, patvirtinto Lietuvos Respublikos aplinkos ministro ir Lietuvos Respublikos finansų ministro 2008 m. liepos 9 d. įsakymu Nr. D1-370/1K-230 „Dėl mokesčio už aplinkos teršimą apskaičiavimo ir mokėjimo tvarkos aprašų patvirtinimo“. Be to, ne mažiau svarbi priežastis, paskatinusi Projekto rengimą, tai, kad dėl pasikeitusių ES reikalavimų aplinkosaugos ir technologijų srityje dabartiniai mokesčiai ir taikomos lengvatos neveiksmingos ir nebeatlieka savo pagrindinės funkcijos – mažinti aplinkos teršimą mažinant žalingų gaminių, produktų ir jų pakuočių vartojimą, mažinti atliekų susidarymą ir jų šalinimą sąvartyne ir skatinti investicijas į inovatyvias aplinkai draugiškas technologijas. Neefektyvių ekonominių priemonių taikymas trukdo pasiekti Nacionalinėje aplinkos apsaugos strategijoje nustatytus aplinkos kokybės gerinimo tikslus ir įgyvendinti tarptautinius įsipareigojimus oro, vandens ir atliekų tvarkymo srityse. Atsižvelgus į šias priežastis tikslinga tobulinti aplinkosauginių mokesčių sistemą siekiant:

- 1) aiškesnio mokesčių už aplinkos teršimą apskaičiavimo ir sumokėjimo reglamentavimo;
- 2) efektyvesnio „teršėjas moka“ ir gamintojo atsakomybės principų įgyvendinimo, ekonominių priemonių pagalba mažinti oro ir vandens taršą, pagerinti gaminių ir pakuočių atliekų tvarkymo užduočių vykdymą;
- 3) EBPO rekomendacijų įgyvendinimo – didinti aplinkai žalingos veiklos apmokestinimą ir mažinti darbo jėgos apmokestinimą;
- 4) LRV programos įgyvendinimo plane nurodytų priemonių įgyvendinimo;
- 5) ES Tarybos pirmosios rekomendacijos „<...> Gerinti mokesčių prievolių vykdymą ir plėsti mokesčių bazę, pereinant prie šaltinių, kurių apmokestinimas mažiau kenkia augimui Lietuvai <...>“ įgyvendinimo;
- 6) didinti mokesčių tarifų veiksmingumą ir efektyvumą, skatinti laikytis nustatytų teršalų išmetimo į aplinką normatyvų, o gamintojus ir importuotojus vykdyti pripildytų pakuočių apskaitą,

finansuoti ir rūpintis gaminių ir pakuočių atliekų tinkamu tvarkymu, įgyvendinant gamintojų ir importuotojų atsakomybės principą;

7) skatinti investicijas į inovatyvias aplinkai draugiškas technologijas, sudarysiančias sąlygas iš pakuočių atliekų gautas žaliavas grąžinti į gamybos ciklą.

Projektu ir MAĮ projektu siūloma:

1) atsisakyti mokesčio lengvatų taikymo tam tikrose srityse už taršą iš mobilių taršos šaltinių, nes tai nesuderinama su ES teise ir nepagrįstai suteikiamos palankesnės sąlygos vieniems ūkio subjektams prieš kitus, be to, tai gali būti traktuotina kaip valstybės pagalba, kuri turi būti suderinta su Europos Komisija;

2) peržiūrėti teršalų, išmetamų iš stacionarių taršos šaltinių, sąrašą ir padidinti taikomus mokesčio tarifus, atsižvelgiant į teršalų daromą poveikį aplinkai, jų kenksmingumą, teršalų normavimo reikalavimus ir jų ribines vertes, nacionalinius ir tarptautinius įsipareigojimus mažinti aplinkos taršą ir taršos mažinimo sąnaudas. Nustatyti griežtesnę atsakomybę ir didesnę mokestį už iš stacionarių taršos šaltinių išmestą normatyvus viršijantį nedeklaruotą (nuslėptą) teršalų kiekį;

3) nustatyti, kad privalomos pakuočių ir gaminių apskaitos netvarkantiems mokesčio mokėtojams už nedeklaruotą (nuslėptą) kiekį mokestis būtų skaičiuojamas taikant 2 procentų tarifą nuo prekių apyvartos, taip skatinant mokesčio mokėtojus tvarkyti apskaitą ir neslėpti mokesčių;

4) nustatyti paprastą ir aiškią mokesčių už aplinkos teršimą administravo, sumokėjimo ir deklaravimo tvarką;

5) nustatyti, kad Aplinkos ministerija yra atsakinga už mokesčio už aplinkos teršimą apskaičiavimo ir deklaravimo teisingumą, o už mokesčio sumokėjimo teisingumą – Valstybinė mokesčių inspekcija;

6) nustatyti mažesnius mokesčio tarifus pakuotėms, kurios tinkamos pakartotinai naudoti ar perdirbti, ir didesnius mokesčio tarifus neperdirbamoms pakuotėms, kurios tapę atliekomis, gali būti tik arba panaudojamos energijai gauti, arba šalinamos.

2. Projektų iniciatoriai (institucija, asmenys ar piliečių įgalioti atstovai) ir rengėjai

Projektus inicijavo ir parengė Aplinkos ministerija. Tiesioginis rengėjas – Europos Sąjungos investicijų ir ekonominių priemonių departamento (direktorius Inesis Kiškis tel. 8~618 12760, el. p. inesis.kiskis@am.lt) Ekonominių priemonių taikymo politikos skyriaus (vedėja Živilė Liberienė, tel. 8~706 63526, el. p. zivile.liberiene@am.lt) vyriausioji specialistė Virginija Kalesinskiene, tel. 8~706 63528, el. p. virginija.kalesinskiene@am.lt ir vyriausiasis specialistas Aidas Juozapaitis, tel. 8~706 63527, el. p. aidas.juozapaitis@am.lt.

3. Kaip šiuo metu yra reguliuojami projektuose aptarti teisiniai santykiai

Šiuo metu Įstatymo **1 straipsnyje** nustatyta – fizinių ir juridinių asmenų, vykdančių ūkinę veiklą Lietuvoje, mokesčio už aplinkos teršimą mokėjimo tvarka, kontrolė, įplaukų paskirstymas ir jų tikslinis panaudojimas. Šiame straipsnyje taip pat įtvirtinta Įstatymo paskirtis ekonominėmis priemonėmis skatinti teršėjus mažinti aplinkos teršimą, o sukauptas mokestines lėšas panaudoti aplinkosaugos priemonėms finansuoti. Atsižvelgiant į šiandienos aplinkosaugos aktualijas, pasikeitusius aplinkosauginius reikalavimus bei globalius, tokius kaip žiedinė ekonomika, tikslus, Įstatymo paskirtis tikslintina.

Įstatymo **2 straipsnyje** pateikiamos sąvokų apibrėžtys - kai kurios iš jų apibrėžtos kituose įstatymuose, tokiuose kaip Atliekų tvarkymo įstatymas, Pakuočių ir pakuočių atliekų tvarkymo įstatymas, Aplinkos apsaugos įstatymas. Kai kurios sąvokos, kurios naudojamos galiojančiame Įstatyme, neapibrėžtos, pavyzdžiui „akumulatoriai“, „baterijos“, „nuslėpta tarša“, „pakilimo ir nusileidimo ciklas“, o sąvoka „ne keliais judantys mechanizmai“ neatitinka ES reglamentuose ar direktyvose pateikto šios sąvokos aiškinimo. Be to, Įstatyme pateikti kai kurių sąvokų apibrėžimai nesuderinti su Atliekų tvarkymo įstatyme ir Pakuočių ir pakuočių atliekų tvarkymo įstatyme naudojamais šių sąvokų apibrėžimais.

Įstatymo **3 straipsnyje** nustatytas mokesčio objektas (išmetami į aplinką teršalai, vidaus degimo varikliuose sunaudoti degalai, gaminiai, pripildyta pakuotė ir sąvartyne pašalintos atliekos), tačiau jis nepakankamai aiškiai detalizuotas.

Įstatymo **4 straipsnyje** nustatytas mokesčio už aplinkos teršimą mokėtojas. Teršiant iš stacionarių taršos šaltinių mokestį moka asmenys, kuriems įstatymų ir kitų teisės aktų nustatyta tvarka

privalomas leidimas su nustatytais teršalų išmetimo į aplinką normatyvais. Mokestį už aplinkos teršimą gaminių ir pakuočių atliekomis moka gamintojai ir importuotojai, o už aplinkos teršimą sąvartyne šalinamomis atliekomis moka sąvartyno operatorius. Už taršą iš mobilių taršos šaltinių moka asmenys, naudojantys mobilius taršos šaltinius ūkinei komercinei veiklai vykdyti.

Įstatymo **5 straipsnio** 1 dalyje nustatytos mokesčio už aplinkos teršimą lengvatos. Mokesčio už aplinkos teršimą iš stacionarių taršos šaltinių mokėtojai, įgyvendinantys aplinkosaugos priemones, sumažinančias teršalų išmetimą į aplinką ne mažiau kaip 5 proc. skaičiuojant nuo didžiausios leistinos taršos normatyvo, gali būti atleisti nuo mokesčio už šiuos teršalus mokėjimo.

Įstatymo **5 straipsnio** 3 dalies 3 punkte nustatyta, kad nuo mokesčio už aplinkos teršimą iš mobilių taršos šaltinių atleidžiami fiziniai asmenys, kurie verčiasi individualia veikla pagal verslo liudijimą ir veiklai vykdyti naudoja asmenines transporto priemones. Pagal to paties straipsnio 3 dalies 2 punktą nuo mokesčio atleidžiami fiziniai ir juridiniai asmenys, transporto priemones naudojantys žemės ūkio veiklai vykdyti, jei pajamos iš žemės ūkio veiklos yra didesnės nei 50 procentų visų gaunamų pajamų. Mokesčiu už aplinkos teršimą neapmokestinamos fizinį ir juridinių asmenų, vykdančių ūkinę – komercinę veiklą, transporto priemonės, turinčios įrengtą ir veikiančią išmetamųjų dujų neutralizavimo sistemą, kaip nustatyta šio straipsnio 3 dalies 1 punkte. Atsižvelgus į automobilių gamintojų pasiektą technologinę pažangą ir išaugusius ES bei nacionalinius reikalavimus naujai registruojamoms transporto priemonėms, ši lengvata nebeatlieka pagrindinio vaidmens skatinti naudoti mažiau teršalų išmetančias ar visai neišmetančias transporto priemones, pvz., elektromobilius, todėl tikslinga ją peržiūrėti ir atitinkamai pakoreguoti. Dabartinė lengvata neprideda prie ES ir nacionalinių aplinkosaugos tikslų transporto taršai mažinti įgyvendinimo.

Įstatymo **5 straipsnio** 3 dalies 4 punkte numatyta mokestinė išimtis teršiantiesiems iš transporto priemonių, naudojančių nustatytus standartus atitinkančius biodegalus. Mokestinės lengvatos taikymas išlieka aktualus, tačiau būtina aiškiau reglamentuoti standartus, kuriuos turi atitikti naudojami biodegalai, kad ši išimtis būtų taikoma.

Pagal Įstatymo **5 straipsnio** 4 dalies nuostatas asmenys, eksploatuojantys biokuro deginimo įrenginius, atleidžiami nuo mokesčio už iš stacionarių taršos šaltinių išmestą į aplinką teršalų kiekį, neviršijantį leidime nustatyto leistinos taršos normatyvo. Šia lengvata skatinama iškastinį kurą pakeisti atsinaujinančiais energijos ištekliais, investuojant į jų naudojimo technologijas. Lengvatos tikslas buvo paskatinti iškastinio kuro naudojimą pakeisti atsinaujinančiais energijos ištekliais. Pasiekus šį tikslą lengvatos biokuro naudotojams palaipsniui turėtų būti atsakyta. Biokuro naudojimas, nors ir prisideda prie ŠESD mažinimo, bet išmeta sąlyginai didelį kiekį kitų teršalų, tokių kaip azoto oksidai, kietosios dalelės, kurios neigiamai veikia žmonių sveikatą ir didina visuomeninius kaštus - gydymo išlaidos, prarastos darbo dienos dėl ligos, sumažėjęs darbingumas ir pan. Todėl net ir teršiantys iš biokuro deginimo įrenginių turėtų būti suinteresuoti investuoti į teršalų išmetimą mažinančias priemones – modernesnius katilus, kietųjų dalelių filtrus ir pan., o už likutinį išmestą į aplinką teršalų kiekį, kaip ir kiti teršėjai, turėtų mokėti mokestį.

Pagal Įstatymo **5 straipsnio** 5 dalies nuostatas nuo mokesčio už aplinkos teršimą gaminių ir pakuočių atliekomis atleidžiami mokesčio mokėtojai už išvežtą iš Lietuvos gaminių ir pakuočių kiekį. Pagal 6 dalies nuostatas atleidžiama nuo mokesčio už aplinkos teršimą gaminių ir pakuočių atliekomis už gaminių ir pakuočių kiekį, kuris yra proporcingas įvykdytų gaminių ir pakuočių atliekų tvarkymo užduočių, kurias nustato LRV, daliai. Šio straipsnio 7 dalyje nustatyta, kad nuo mokesčio už aplinkos teršimą pakuočių atliekomis atleidžiami mokesčio mokėtojai, kurie vidaus rinkai tiekė ne daugiau kaip 0,5 tonos pakuočių.

5 straipsnio 8 dalyje nustatyta, kad sąvartynų operatoriai atleidžiami nuo mokesčio už aplinkos teršimą sąvartyne šalinamomis fosfogipso atliekomis, dugno ir lakiaisiais pelenais.

Įstatymo **6 straipsnis** nustato mokesčio už aplinkos teršimą iš stacionarių ir mobilių taršos šaltinių, mokesčio už apmokestinamųjų gaminių ir gaminių pripildytą pakuotę, taip pat mokesčio už sąvartyne šalinamas atliekas apskaičiavimo tvarką. Mokesčio už aplinkos teršimą apskaičiavimui tarifai pateikiami Įstatymo priedėliuose. Už normatyvinį iš stacionaraus taršos šaltinio išmestą teršalo kiekį mokamas mokestis pagal bazinius tarifus, nustatytus Įstatymo 1 priedėlyje, o už normatyvą, viršijantį teršalo kiekį, – pagal bazinius mokesčio tarifus, padaugintus iš Įstatymo 2 priedėlyje nustatytų tarifų koeficientų. Atkreiptinas dėmesys, kad dabar galiojančiame Įstatyme

nereglamentuojama, kaip turėtų būti apskaičiuojamas mokestis už iš atliekas deginančių įrenginių išmestą normatyvą viršijantį teršalo kiekį, kai normatyvas nustatytas ne individualiai kiekvienam teršalui, o teršalų junginiui (pavyzdžiui, normatyvas nustatytas sunkiųjų metalų junginiui, kurį sudaro ne vienas, o keli teršalai, priklausantys skirtingoms apmokestinamųjų teršalų grupėms su skirtingais tarifais).

Pagal Įstatymo **6 straipsnio** 4 dalį mokestis už aplinkos teršimą iš oro transporto priemonių dabar mokamas pagal pakilimo ir nusileidimo ciklą skaičių nepriklausomai nuo to, ar tai ilgiais atstumais skrendantys lėktuvai, ar mokymo tikslams naudojami maži lėktuvai.

Pagal Įstatymo **6 straipsnio** 5 dalį transporto priemonėms, atsižvelgiant į jų technines savybes, taikomi koregavimo koeficientai, kuriuos nutarimu tvirtina LRV. Šie koeficientai priklausomai nuo transporto priemonių techninių savybių koreguoja mokestį už aplinkos teršimą, pavyzdžiui, jei sunkiasvorė transporto priemonė atitinka Euro I – Euro VI emisijos standartą, taikomas atitinkantis taršos lygį tarifą mažinantis koregavimo koeficientas. Įvertinus tai, kad koeficientas – neatsiejama tarifo dalis, turinti įtakos mokesčio dydžiui, tikslinga tarifų koregavimo koeficientus nustatyti Įstatyme.

Įstatymo **6 straipsnio** 6 dalyje nustatyta, kad apmokestinamųjų teršalų sąrašą pagal Įstatymo 1 priedėlyje patvirtintas teršalų grupes tvirtina LRV arba jos įgaliotos institucijos. Atsižvelgus į tai, kad teršalų sąrašas nėra ir negali būti baigtinis, nes atsiranda nauji teršalai, todėl būtų sudėtinga teršalų sąrašą tvirtinti Įstatymu. Be to, dėl galimai neigiamo teršalo poveikio ir daromos didelės žalos aplinkai ir žmonių sveikatai teršalui gali būti nustatytas griežtesnis normavimas dėl ko jis gali būti perkeltas į aukštesnę kenksmingumo (pavojingumo) grupę. Minėti teršalų priskyrimai vienai iš Įstatymu patvirtintų teršalų grupių atliekami vadovaujantis direktyvomis, reglamentais ir pan., todėl tai tik techninis, o ne politinis klausimas, kurioje grupėje turėtų būti konkretus teršalas. Įstatymo papildymas nauju teršalu ar jo priskyrimas vienai iš teršalų grupių pareikalautų daugiau laiko, nei LRV nutarimo pakeitimas, todėl racionaliausia teršalo sąrašą tvirtinti poįstatyminiu teisės aktu. Tvirtinant teršalų sąrašą poįstatyminiu teisės aktu būtų išvengta galimo nesuderinamumo su Įstatymo 4 straipsniu, kur nustatyta, kad mokestis mokamas už leidime normuojamus teršalus, kurių normatyvus, vadovaujantis Aplinkos apsaugos įstatymu, nustato Aplinkos ministerija. Leidime teršalui nustatčius normatyvą jis tampa mokesčio objektu, todėl svarbu, kad šis teršalas lygiagrečiai būtų įtrauktas ir į apmokestinamųjų teršalų sąrašą, kuris tvirtinamas LRV nutarimu.

Įstatymo **6 straipsnio** 9 dalyje nustatyta, kad mokesčio tarifai kasmet indeksuojami pagal vartotojų kainų indeksą, kurį apskaičiuoja Statistikos departamentas, išskyrus mokesčio tarifus, nustatytus už sąvartyne šalinamas atliekas, nes joms pereinamuoju laikotarpiu iki 2020 metų taikomas laipsniškai didėjantis tarifas, o pasibaigus šiam laikotarpiui bus taikomas pastovus bazinis tarifas, kurio indeksavimas šio straipsnio 9 dalyje nenumatytas. Indeksavimo koeficientas skirtas kainų pokyčiams per mokestinį laikotarpį amortizuoti ir išlaikyti mokesčio tarifo lygį, skatinantį teršėjus mažinti aplinkos teršimą.

Įstatymo **6 straipsnio** 7, 8 ir 10 dalyse nustatyta, kad mokesčio už aplinkos teršimą gaminių, pakuočių ir sąvartyne šalinamomis atliekomis tarifai pateikiami atitinkamai Įstatymo 3, 4 ir 7 priedėliuose.

Įstatymo **7 straipsnyje** nustatytas mokestinis laikotarpis ir deklaracijos pateikimo bei mokesčio sumokėjimo laikotarpis.

Įstatymo **8 straipsnyje** nustatyta, kad į aplinką išmestų teršalų, vidaus rinkai tiekiamų gaminių, vidaus rinkai tiekiamų pakuotės ir sąvartyne pašalintų atliekų apskaitos tvarką nustato LRV ar jos įgaliota institucija. Mokesčio mokėtojas yra atsakingas už apskaitos tvarkymą ir deklaracijoje pateikiamus duomenis bei sumokamus mokesčius. Šiame straipsnyje taip pat nurodoma, kad mokestis už aplinkos teršimą mokamas už išmestą į aplinką teršalų, sunaudotą degalų, pakilimo ir nusileidimo ciklą, sąvartyne pašalintų atliekų ir tiekiamų vidaus rinkai gaminių ir pakuočių kieki.

Įstatymo **9 straipsnis** nustato mokesčio už aplinkos teršimą sumokėjimo kontrolę ir ekonomines sankcijas už teisės akte nustatytų reikalavimų nesilaikymą – už teršalų normatyvų viršijimą, nuslėptą (nedeclaruotą) teršalo, pakuotės, atliekų ar degalų kiekį taikant didesnio tarifo mokestį. Mokestis už nuslėptą taršą iš stacionaraus taršos šaltinio ir nuslėptą degalų kiekį, sunaudotą mobiliame taršos šaltinyje, apskaičiuojamas tarifą dauginant iš atitinkamo tarifo koeficiento, kurio

dydis priklauso nuo išmesto teršalo kenksmingumo aplinkai arba nuo degalų rūšies. Už nuslėptą gaminių, pakuočių ar sąvartyne pašalintų atliekų kiekį taikomas dvigubo tarifo dydžio mokestis. Pagal galiojantį Įstatymą tiek už iš stacionarių taršos šaltinių išmestą normatyvus viršijantį deklaruotą, tiek ir už normatyvą viršijantį nedeklaruotą teršalo kiekį taikoma tokio paties dydžio ekonominė sankcija – didesnio tarifo mokestis. Tai neskatina mokesčio mokėtojų patiems deklaruoti mokestį už normatyvą viršijantį teršalo kiekį, kaip reikalauja teisės aktai, priešingai, atsiranda paskata nemokėti mokesčio, tikintis, kad nebus patikrinti ir pažeidimas nebus nustatytas, o. nustačius pažeidimą, reikėtų sumokėti tokio paties dydžio mokestį, koks dabar yra mokamas mokesčio mokėtojai deklaruojant mokestį.

Mokestis už nuslėptą, mokesčio mokėtojo teiktoje deklaracijoje nedeklaruotą, gaminių ar gaminiais pripildytų pakuočių kiekį apskaičiuojamas nuslėptą gaminių ar pripildytą gaminių pakuočių kiekį dauginant iš koeficiento 2. Toks mokesčio už nuslėptą taršą apskaičiavimas taikomas, kai mokesčio mokėtojas vykdo pakuočių apskaitą LRV ar jos įgaliotų institucijų nustatyta tvarka.

Mokesčio mokėtojams, kurie netvarko privalomos į aplinką išmetamų teršalų apskaitos, teršalų kiekis nustatomas pagal aplinkos ministro patvirtintas metodikas arba metodikas, kurios įtrauktos į metodikų sąrašą, tvirtinamą aplinkos ministro įsakymu. Siekiant finansinėmis priemonėmis priversti teršėjus atsakingiau vykdyti teršalų apskaitą ir vadovautis apskaitai nustatytais reikalavimais, patikslinti šią dalį taip, kad atsakomybę dėl apskaitos nevykdymo prisiimtų pats teršėjas.

Įstatymo **1 priedėlyje** nustatyti iš stacionarių taršos šaltinių išmetamų į aplinką teršalų ir jų grupių mokesčio tarifai, kurie pasibaigus mokestiniam laikotarpiui mokesčio mokėtojo indeksuojami pagal konkrečiam mokestiniam laikotarpiui Lietuvos statistikos departamento apskaičiuotą vartotojų kainų indeksą.

Įstatymo **2 priedėlyje** nustatyti tarifų koeficientai už viršnormatyvinę ir nuslėptą taršą, išmestą į aplinką iš stacionarių taršos šaltinių. Normatyvo viršijimo atveju mokesčio mokėtojas už šį kiekį turi mokėti didesnio tarifo mokestį, taikydamas Įstatymo 1 priedėlyje nustatytą tarifą, padaugintą iš 2 priedėlyje šiam teršalui nustatyto tarifo koeficiento, kuris priklauso nuo teršalo poveikio aplinkai ir žmonių sveikatai.

Įstatymo **3 priedėlyje** dabar nustatyta padangų klasifikacija (naujos padangos, restauruotos padangos, naudotos padangos) nesusieta su jų naudojimo objektu – transporto priemonės rūšimi. Visoms padangų rūšims nustatytas vienas mokesčio tarifas nesudaro ekonominių paskatų tvarkyti sunkiasvorių (krovininių) transporto priemonių padangas, kurių atliekų tvarkymo kaštai, įskaitant ir jų transportavimą, yra didesni nei lengvųjų automobilių.

Įstatymo **4 priedėlyje** išvardintos pakuočių rūšys ir mokesčio tarifai. Kai kurios pakuočių rūšys (kombinuota - kita, kombinuota - popierinė ir medinė), kurias mokesčio mokėtojai apskaito, deklaruoja jų kiekį ir moka mokestį, nėra atskirai išskirtos priedėlyje. Priedėlyje pakuotės neskirstomos į perdirbamą ir neperdirbamą.

Įstatymo **5 priedėlyje** nustatyti mokesčio už aplinkos teršimą iš mobilių taršos šaltinių tarifai, diferencijuoti pagal degalų rūšis, o oro transporto priemonėms – nusileidimo ir pakilimo ciklui, pastarasis apmokestinimo principas nepalankus tiems ūkio subjektams, kurie oro transporto priemonės naudoja trumpiems skrydžiams, ypač mokymo ar pramogų tikslams, kai už ciklą skaičiuojama tenka mokėti daugiau, nei tuo atveju, jei būtų mokama už sunaudotą degalų kiekį.

Įstatymo **6 priedėlyje** nustatyti mokesčio už aplinkos teršimą iš mobilių taršos šaltinių tarifų koeficientai taikomi už nuslėptą, nedeklaruotą sunaudotą degalų kiekį. Koeficiento dydis priklauso nuo degalų rūšies, dyzelinui jis net kelis kartus didesnis, nei benzinui ar dujoms.

Įstatymo **7 priedėlyje** nustatytos sąvartyne šalinamų atliekų rūšys nėra aiškiai išskirtos ir nesuderintos su deklaracijos pildymo algoritmu.

Įstatymo **8 priedėlyje** nurodyti Įstatymų įgyvendinami ES teisės aktai.

Lietuvos Respublikos mokesčių administravimo įstatymo (toliau – Mokesčių administravimo įstatymas) 16 straipsniu nustatyta, kad Aplinkos ministerija patikrina mokesčio už aplinkos teršimą apskaičiavimo, deklaravimo ir sumokėjimo teisingumą. Tačiau mokesčio už aplinkos teršimą sumokėjimo teisingumą realiai gali patikrinti ir patikrina tik Valstybinė mokesčių inspekcija. Aplinkos ministerija neturi techninių ir organizacinių galimybių vykdyti mokesčio už aplinkos teršimą sumokėjimo teisingumo patikrinimo.

4. Kokios siūlomos naujos teisinio reguliavimo nuostatos ir kokių teigiamų rezultatų laukiama

Atsižvelgus į tai, kad keičiasi daugiau nei 50 procentų Įstatymo nuostatų, Įstatymas dėstomas nauja redakcija. Nauja Įstatymo redakcija išdėstoma Projekto 1 straipsnyje. Projekto 2 straipsnyje nustatyta, kad priimtas Projektas turėtų įsigalioti 2021 m. sausio 1 d., o įgyvendinamieji teisės aktai parengiami ir patvirtinami iki 2021 m. birželio 30 d., išskyrus konsultacijų ir informacijos teikimo mokesčio už aplinkos teršimą klausimais tvarkos aprašą (turėtų būti priimtas iki Įstatymo pakeitimo įsigaliojimo dienos). Projekto 2 straipsnyje nustatoma tarifų už atliekų šalinimą sąvartyne indeksavimo tvarka ir lengvatas reglamentuojančio straipsnio (naujos redakcijos Įstatymo 6 straipsnis) redakcija, kuri galios nuo 2028 m. sausio 1 d.

Toliau naujos redakcijos Įstatymo straipsniai nurodomi kaip Projekto straipsniai.

Projekto **1 straipsnyje**, atsižvelgus į pasikeitusius aplinkosauginius reikalavimus ir siektinus tikslus, detaliau apibrėžiama Įstatymo paskirtis, papildant tokiais tikslais, kaip aplinką tausojančių technologijų, gaminių ir pakuotės daugkartinio naudojimo skatinimas, mokestinio patikrinimo tvarkos nustatymas ir tvarios ekonomikos plėtros rėmimas per ekonominių priemonių naudojimą.

Projekto **2 straipsnyje** pateikiamos naujos sąvokos „akumulatorius“, „baterija“, „neperdirbama pakuotė“, „nuslėpta tarša“, „pakilimo ir nusileidimo ciklas“, „perdirbama pakuotė“, ir jų apibrėžimai. Taip pat tikslinamos kitų Projekte naudojamų sąvokų, kaip „laikiniai leistinos taršos normatyvas“, „mobilus taršos šaltinis“, „ne keliais judantis mechanizmas“, „normatyvas“ ir kt., apibrėžtys. Projekte atsisakyta perteklinių sąvokų ir sąvokų, kurios jau yra apibrėžtos kituose teisės aktuose. Pateikiamos nuorodos į teisės aktus, kuriuose apibrėžtos sąvokos naudojamos šiame Projekte.

Projektas papildytas nauju **3 straipsniu**, kuriame nurodoma, kas sudaro mokestį už aplinkos teršimą.

Projekto **4 straipsnis**, dabar galiojančio Įstatymo 3 straipsnis, iš esmės nesikeičia, išskyrus aiškesnį mokesčių objekto išdėstymą, išskiriant oro transporto priemones, skirtas keleiviams ir kroviniams gabenti, iš kitų oro transporto priemonių, taip siekiant nustatyti teisingesnį ir palankesnį apmokestinimo principą lėktuvams, naudojamiems mokymo tikslams ar sportui, kurie mokestį mokėtų ne už pakilimų ir nusileidimų ciklą skaičių, o už sunaudotą degalų kiekį. Taip pat pateikiamos nuorodos į priedus, kuriuose konkretaus mokesčio objektas susietas su konkrečiu mokesčio tarifu.

Projekto **5 straipsnis**, dabar galiojančio Įstatymo 4 straipsnis, iš esmės nesikeičia. Atliekamos redakcinio pobūdžio pataisos, kurios leis aiškiau suprasti, kas yra mokesčių už aplinkos teršimą pagal apmokestinimo objektą ir vykdomą veiklą mokėtojai. Projekto **5 straipsnio** 2 dalyje apibrėžiama, kad mokestį už aplinkos teršimą iš mobilių taršos šaltinių moka tik asmenys, vykdytys komercinę veiklą, kuria siekiama pelno. Asmenys, kurių veikla įstatymais reglamentuojama kaip ne pelno siekimas, nelaikomi mokesčio mokėtojais.

Projekto **6 straipsnio** 1 dalyje (Įstatymo 5 straipsnio 1 ir 2 dalyje) išlieka lengvata, kuri taikoma mokesčio už aplinkos teršimą iš stacionarių taršos šaltinių mokėtojams, kurie įgyvendina aplinkosaugos priemones, sumažinančias teršalų išmetimą į aplinką ne mažiau kaip 5 proc. nuo leistinos taršos normatyvo.

2018 m. Komisijos komunikate „Sauganti Europa: švarus oras visiems“ (COM(2018) 330 final) teigiama, kad „Prasta oro kokybė blogina gyvenimo kokybę ir labai brangiai kainuoja ekonomikai“, „Oro tarša išlieka viena pagrindinė su aplinka susijusi ankstyvos mirties priežastis Europos Sąjungoje“, „dėl jos pirmiau laiko miršta daugiau kaip 500 tūkst. žmonių per metus, o patalpų oro tarša, sukelta kietojo kuro deginimo šildymui ir maisto gaminiui, yra susijusi su beveik 120 tūkst. ankstyvųjų mirčių regione ir neproporcinga ligų našta tam tikruose regionuose ir mažiau turtingose visuomenės dalyse“, Europos Komisijos 2017 m. ataskaitoje „ES aplinkos nuostatų įgyvendinimo peržiūra. Šalies ataskaitoje – LIETUVA“ (SWD(2017) 48final) nurodoma, kad „oro kokybė Lietuvoje nesiliauja kėlus nerimą“, „labai didelis skaičius (37) aplinkai kenksmingų subsidijų“, siūloma, mažinant išmetamų teršalų kiekį ir koncentraciją aplinkos ore, dėmesį sutelkti į energetikos sektorių šilumą gaminant iš kietojo kuro<...>“. Įvertinus tai, kad kietojo biokuro naudojimo lengvatos taikymas neprisideda prie ES ir nacionalinių oro taršos mažinimo tikslų įgyvendinimo, oro kokybės gerinimo ir neigiamo oro taršos poveikio sveikatai mažinimo, siūloma nuo 2028 m. sausio 1 d.

susiaurinti Įstatymo 5 straipsnio 4 dalyje nustatytos mokesčio lengvatos (Projekto **6 straipsnio** 5 dalis) taikymo sritį. Nuo minėtos datos nuo mokesčio už aplinkos teršimą iš stacionarių taršos šaltinių už išmetamą į aplinkos orą leidime nustatytą teršalo kiekį bus atleidžiami tik tie mokesčio mokėtojai, kurie stacionariuose deginimo įrenginiuose naudoja biudujas. Apmokestinus į aplinką išmetamą teršalo kiekį, kuris išsiskiria deginant kietąjį biokurą, kietojo biokuro naudotojai būtų labiau skatinami investuoti į modernias technologijas, atsinaujinančių, bet mažiau taršių energijos šaltinių, naudojimą, kietųjų dalelių valymo įrenginių (filtrų) diegimą. Aštuonerių metų pereinamasis laikotarpis suteiktų galimybę mokesčio mokėtojams tinkamai pasiruošti ir prisitaikyti prie šių pokyčių, investuojant į taršą mažinančias priemones.

Siūloma Įstatymo 5 straipsnio 3 dalyje numatytų aplinkai nepalankių lengvatų atsisakyti, nes lengvatos komercinėms transporto priemonėms taikymas neprisideda prie ES ir nacionalinių oro taršos mažinimo tikslų įgyvendinimo.

Tačiau, Žemės ūkio ministerijos teigimu, šiuo metu nėra techninių galimybių pakeisti žemės ūkio veikloje naudojamas dyzelines transporto priemones (traktoriai, kombainai ir pan.) mažiau taršiomis, todėl lengvatos panaikinimas realiai neprisidės prie taršos sumažinimo, o žemės ūkio sektorius patirtų papildomas išlaidas. Atsižvelgus į tai, siūloma palikti išimtį (atleidimą nuo mokesčio) žemės ūkio veiklai naudojamoms transporto priemonėms (Projekto **6 straipsnio** 2 dalies 3 punktas), o Įstatymo 5 straipsnio 3 dalies 3 punkte numatytos lengvatos individualiai veiklai naudojamoms transporto priemonėms atsisakyti.

Pastebėtina, kad žemės ūkio sektoriui numatytos lengvatos taikymas gali būti laikytinas valstybės pagalba ir prieštarauti ES teisei. Į tai pirminio Projekto derinimo metu atkreipė dėmesį Europos teisės departamentas prie Teisingumo ministerijos ir Teisingumo ministerija bei Konkurencijos taryba. Palikus lengvatą žemės ūkio veikloje naudojamoms transporto priemonėms, reikėtų kreiptis į Europos Komisiją (pagal Žemės ūkio ministerijos kompetencijos sritį) dėl valstybės pagalbos schemos patvirtinimo, atleidžiant nuo mokesčio už aplinkos teršimą transporto priemones, naudojamas žemės ūkio veiklai vykdyti.

Įstatymo 5 straipsnio 3 dalies 1 punkte numatytą lengvatą siūlome koreguoti įvertinus nuolat tobulėjančias technologijas ir keliamus vis griežtesnius reikalavimus mažinti oro taršą, įskaitant oro taršą iš transporto priemonių, ir siekiant prisidėti prie ES teisės aktais Lietuvai nustatytų azoto oksidų išmetamo kiekio mažinimo, palyginus su 2005 m. išmestu kiekiu, iki 2020 m. ir 2030 m. tikslų – atitinkamai 48 % ir 51 % – įgyvendinimo (nacionalinės oro teršalų apskaitos duomenimis, iki 2016 m. sumažinta tik 13 %). Atsižvelgus į tai, siūlome nuo mokesčio atleisti tik mokesčio mokėtojus, teršiančius iš M1 ir N1 kategorijos ne dyzelinu varomų kelių transporto priemonių, kurios pirmą kartą registruotos ne anksčiau kaip prieš 4 metus ir M2 ir M3, N2 ir N3 kategorijų transporto priemonių, kurios pirmą kartą registruotos ne anksčiau kaip prieš 3 metus (Projekto **6 straipsnio** 2 dalies 1 punktas). Įstatymo 5 straipsnio 3 dalies 4 punkte numatytą lengvatą biodegalams siūloma palikti, tačiau Įstatyme nurodyti ir biodegalų standartą (Projekto **6 straipsnio** 2 dalies 2 punktas). Lengvatų panaikinimas prisidėtų prie EBPO rekomendacijos įgyvendinimo – atsisakyti aplinkai žalingų subsidijų, taip pat prie LRV programos vykdymo – panaikinti neveiksmingas lengvatas, kuriomis nepasiekti joms keliami tikslai ir kurios nėra efektyvios bei socialiai teisingos. Lengvatos taikymo atsisakymas dyzelinu varomiems lengviesiems automobiliams siūlomas atsižvelgiant į tokių transporto priemonių įprastinėmis (realiomis) važiavimo sąlygomis išmetamą didesnę teršalų kiekį, palyginti su kitos rūšies kurą naudojančiomis transporto priemonėmis (pagal Europos aplinkos apsaugos agentūros viešai prieinamą informaciją dyzelinu varomi EURO 6 išmetamų teršalų standartą atitinkantys lengvieji automobiliai įprastomis važiavimo sąlygomis į aplinką išmeta iki 10 kartų daugiau azoto oksidų palyginti su benzinu ar gamtinėmis dujomis varomais automobiliais; dėl dyzelinu varomų kelių transporto priemonių naudojimo ES, Norvegijoje ir Šveicarijoje kasmet prieš laiką dėl kietųjų dalelių, kurių pirmtakas (prekursorius) yra azoto oksidai miršta daugiau kaip 10 tūkst. žmonių. Pažymėtina, kad Komisijos komunikate „EUROPA KELYJE. Tvarus judumas Europoje: saugus, susietas ir netaršus“ (COM (2018)293 final) nurodoma, kad valstybės narės turėtų persvarstyti šiuo metu dyzeliniams degalams taikomus lengvatinius režimus.

Projekto **6 straipsnio** 3 ir 4 dalyse atliekami atitinkamai Įstatymo 5 straipsnio 5 ir 6 dalies redakcinio pobūdžio pataisymai.

Papildomai Projekto **6 straipsnio** 6 dalyje išskiriama ir detalizuojama Įstatyme galiojanti nuostata dėl lengvatos gamintojams ir importuotojams, kurie vykdo aplinkos ministro nustatytą surinkimo ir daugkartinio naudojimo užduotį ir turi dokumentus, patvirtinančius daugkartinių pakuočių surinkimą (susigražinimą) ir susigražintų daugkartinių pakuočių daugkartinį naudojimą, taikymo. Tokie dokumentai gali būti: įmonės apskaitos dokumentai, pirkimo–pardavimo dokumentai, prekių įvežimo (importo) į Lietuvos Respubliką ir išvežimo (eksporto) iš Lietuvos Respublikos dokumentai, transportavimo dokumentai ir kiti dokumentai, patvirtinantys daugkartinių pakuočių buvimą ir judėjimą. Aplinkos ministro nustatyta surinkimo ir daugkartinio naudojimo užduotis savo turiniu skiriasi nuo gaminių ir (ar) pakuočių atliekų naudojimo ir (ar) perdirbimo užduočių, kurias nustato LRV.

Projekto **6 straipsnio** 7 dalyje (Įstatymo 5 straipsnio 7 dalis) patikslinama, kad mokesčio lengvata netaikoma vienkartinėms pakuotėms, kurios dalyvauja užstato už vienkartinės pakuotes sistemoje. Užstato už vienkartinės pakuotes sistemoje privalo dalyvauti visi Lietuvos rinkai pakuotes, kurioms taikoma užstato už vienkartinės pakuotes sistema, tiekiantys gamintojai ir importuotojai neatsižvelgiant, kokį tokių vienkartinių pakuočių kiekį jie patiekė Lietuvos rinkai. Pakuotė laikytina daugkartine, jei ji susigražinama iš rinkos ir vėl panaudojama pagal paskirtį, tai yra produkcijos pakavimui. Pakuočių daugkartinis naudojimas tai pačiai paskirčiai (produkcijos pakavimui) įrodomas deklaruoju, koks kiekis tokių pakuočių buvo susigražintas iš rinkos ir vėl panaudotas produkcijos pakavimui.

Taip pat 7 dalies pakeitimai atliekami siekiant, kad užstato už pakuotes sistemos (tiek vienkartinių, tiek daugkartinių pakuočių) būtų efektyvios ir priimtinos aplinkosauginiu bei socialiniu aspektais, kad būtų vykdomas daugkartinių pakuočių pakartotinis naudojimas, 2018 m. sausio 12 d. Lietuvos Respublikos pakuočių ir pakuočių atliekų tvarkymo įstatymo pakeitimo įstatymu Nr. XIII-1017 priimtas įstatymo 7¹ straipsnio pakeitimas, numatantis, kad lengvata, suteikianti teisę nemokėti mokesčio už aplinkos teršimą, neturėtų būti taikoma Lietuvos rinkai tiekiamoms pakuotėms, kurioms taikoma užstato už vienkartinės pakuotes sistema, ar bet kokioms daugkartinėms pakuotėms, įskaitant daugkartines pakuotes, kurioms taikoma užstato už daugkartines pakuotes sistema.

Projekto **6 straipsnio** 8 dalyje prie jau esamų lengvatų siūloma numatyti, kad sąvartyno operatorius būtų atleidžiamas nuo mokesčio už aplinkos teršimą sąvartyne pašalintomis atliekomis už sąvartyne saugotas deginimui tinkamas komunalines atliekas, kurios iki 2017 m. gruodžio 31 d. teisės aktų nustatyta tvarka pripažintos pašalintomis.

Projekto **7 straipsnio** 1 ir 2 dalimis nustatomi mokesčio už aplinkos teršimą iš stacionarių taršos šaltinių tarifai už išmestą normatyvo neviršijantį teršalo ar teršalų junginio kiekį ir už teršalus, kuriems nustatytas laikinai leistinos taršos normatyvas. Kai normatyvas nustatytas teršalo junginiui (sumai), o ne kiekvienam šį junginį sudarančiam teršalui, taikomas mokesčio tarifas sunkiesiems metalams ir jų junginiams, išsiskiriantiems deginant atliekas, nustatytas Įstatymo 1 priede.

Projekto **7 straipsnio** 3 dalyje nustatoma skirtinga apmokestinimo tvarka oro transportui atsižvelgiant į jo naudojimo paskirtį. Oro transportui, skirtam krovinių ir keleivių gabenimui, paliekamas mokestis už pakilimo ir nusileidimo ciklą, o visiems kitiems mokesčių apskaičiuojant už sunaudotą degalų kiekį. Projekte **7 straipsnio** 3 dalyje siūloma Įstatymo 6 straipsnio 5 dalies nuostatą dėl LRV tvirtinamų tarifų koeficientų, įvertinančių technines transporto priemonių charakteristikas, pagal kurias mažinamas arba didinamas mokamo mokesčio dydis, perkelti į Įstatymą, kaip neatsiejamą mokesčio tarifo dalį, susijusią su mokamo mokesčio dydžiu. Siekiant vis griežtesnių aplinkosauginių reikalavimų oro taršai iš transporto priemonių mažinti ir mažinant administracinę naštą verslui, atsisakoma koeficientų taikymo sunkiosioms transporto priemonėms, atitinkančioms Euro I–Euro V standartą, kaip priemonės, neatitinkančios aplinkosauginių lūkesčių ir nepripildančios prie nustatytų oro taršos mažinimo tikslų iš transporto priemonių įgyvendinimo. Vietoje šios lengvatos Projekto **6 straipsnio** 2 dalies 1 punkte siūloma atleisti nuo mokesčio M1 ir N1 kategorijos benzinu ir (ar) dujomis varomas kelių transporto priemonės, kurios pagamintos ne anksčiau kaip prieš 3 metus, ir M2, M3, N2 ir N3 kategorijų transporto priemonės, kurios pagamintos ne anksčiau kaip prieš 4 metus. Koeficientai išliktų tik ne keliais judančioms oro, vandens ir geležinkelio transporto priemonėms, atitinkančioms technines savybes, turinčias įtakos taršos mažinimui.

Projekto **7 straipsnio** 4 dalyje nurodoma, kad apmokestinamuosius teršalus šiuo Įstatymu nustatytoms teršalų grupėms priskiria LRV ar jos įgaliotos institucijos, atsižvelgus į ES direktyvų ir reglamentų reikalavimus, o ne jos įgaliota institucija.

Projekto **7 straipsnio** 5, 6 ir 7 dalyje atliekami redakcinio pobūdžio taisymai.

Projekto **7 straipsnio** 8 dalis, kuria keičiama Įstatymo 6 straipsnio 9 dalis nustatant, kad visi mokesčio tarifai indeksuojami lyginant einamojo mokesčio laikotarpio kainas su 2018 m. gruodžio mėnesio kainomis. Toks pakeitimas supaprastintų mokesčių apskaičiavimą ir administravimą, nes vietoje dabar taikomų keturių skirtingų indeksavimo koeficientų būtų taikomas vienas indeksavimo koeficientas visiems Projekte nustatytiems mokesčio už aplinkos teršimą tarifams. Siekiant suvienodinti mokesčio indeksavimo tvarką, nekeičiant dabar esamo mokesčio dydžio, galiojantys mokesčio tarifai, išskyrus mokesčio tarifus, kurie nustatomi iš naujo, indeksuojami pagal paskutinio mokesčio laikotarpio indeksavimo koeficientą, kuris priklauso nuo mokesčio tarifų įvedimo datos:

mokesčio už aplinkos teršimą gaminių atliekomis tarifai indeksuojami indeksavimo koeficientu 1,543, kuris apskaičiuotas lyginant 2018 m. gruodžio mėnesio kainas su 2002 m. gruodžio mėnesio kainomis;

mokesčio už aplinkos teršimą iš mobilių taršos šaltinių tarifai indeksuojami indeksavimo koeficientu 1,204, kuris apskaičiuotas lyginant 2018 m. gruodžio mėnesio su 2008 m. gruodžio mėnesio kainomis;

mokesčio už aplinkos teršimą iš stacionarių taršos šaltinių tarifai indeksuojami indeksavimo koeficientu 1,306, kuris apskaičiuotas lyginant 2018 m. gruodžio mėnesio su 2007 m. gruodžio mėnesio kainomis.

Tarifų indeksavimas taikant nurodytus koeficientus neturi įtakos dabar mokamų mokesčių dydžiui, nes ir dabar nustatyti tarifai kasmet indeksuojami pagal Lietuvos statistikos departamento apskaičiuojamą vartotojų kainų indeksą. Mokesčio tarifus indeksavus pagal paskutinio, t. y. 2018 m. mokesčio laikotarpio vartotojų kainų indeksą, nauji mokesčio tarifai pirmą kartą po įstatymo įsigaliojimo būtų indeksuojami tik pasibaigus 2021 m., o vartotojų kainų indekso koeficientas būtų apskaičiuojamas vertinant vartotojų kainų indekso pokytį neindeksuotu laikotarpiu – 2018 m. gruodžio mėnesio kainas lyginant su 2021 m. gruodžio mėnesio kainomis.

Projekto **8 straipsnyje** (Įstatymo 7 straipsnis) paliekama tik nuostata dėl mokesčio laikotarpio, o nuostata dėl deklaracijų pateikimo terminų perkeliama į Projekto 9 straipsnio 4 dalį.

Projekto **9 straipsnio** 1-2 dalimis nustatoma mokesčio mokėtojų pareiga aplinkos ministro nustatyta tvarka vykdyti išmestų teršalų, sunaudotų Lietuvos Respublikoje degalų, atliktų pakilimo ir nusileidimo ciklų skaičių, tiekų vidaus rinkai gaminių ir (ar) pakuočių ir sąvartyne šalintų atliekų apskaitą ir apskaičiuoti mokestį už aplinkos teršimą. Projekto **9 straipsnio** 5 dalimi nustatoma, kad Mokesčio už aplinkos teršimą deklaracijų formas ir jų pildymo taisyklės rengia ir tvirtina Valstybinė mokesčių inspekcija kartu su Aplinkos ministerija. Projekto **9 straipsnio** 6 dalimi nustatoma, kad nesumokėtas mokestis už aplinkos teršimą sumokamas arba išieškomas, delspinigiai skaičiuojami, permokėta mokesčio suma grąžinama Mokesčių administravimo įstatymo nustatyta tvarka. To paties straipsnio 3 dalimi reglamentuojama, kaip apskaičiuojamas mokestis už aplinkos teršimą. Projekto **9 straipsnio** 3 dalies 1 punktu įtvirtinama, kad mokestis už aplinkos teršimą apskaičiuojamas remiantis instrumentiniais matavimais, o kai jie nevykdomi, pagal metodikas, patvirtintas Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 1999 m. gruodžio 13 d. įsakymu Nr. 395 „Dėl į atmosferą išmetamo teršalų kiekio apskaičiavimo metodikų sąrašo patvirtinimo ir apmokestinamų teršalų kiekio nustatymo asmenims, kurie netvarko privalomosios teršalų išmetimo į aplinką apskaitos“. Iš šio sąrašo išmetamo teršalų kiekio apskaičiavimo metodika parenkama atsižvelgiant į įrenginyje naudojamos technologijos atitiktį metodikų sąrašė pateiktoje išmetamo teršalų kiekio apskaičiavimo metodikoje nurodytai technologijai.

Projekto **9 straipsnio** 7 dalimi reglamentuojamas mokesčio už nuslėptą taršą apskaičiavimas. Siekiant drausminti teršėjus, Projekto **9 straipsnio** 7 dalies 1 punktu siūloma nustatyti veiksmingesnes ekonomines priemones tiems teršėjams, kurie nevykdo privalomos apskaitos, nedeklaruoja normatyvą viršijančio teršalo kiekio, taip nuslėpdami faktinę taršą. Tokiems teršėjams mokesčio dydis būtų apskaičiuojamas pagal leidime nustatytą normatyvą - leistiną išmesti į aplinką teršalo kiekį, kuris nustatomas pagal gamybinius ar įrenginio techninius pajėgumus, ir jį dauginant iš

1,5 koeficiento. Šių finansinių priemonių taikymas motyvuotų teršėjus vykdyti teisės aktais jiems pavestus įpareigojimus.

Siekiant paprastesnio administravimo, siūloma nustatyti vienodą mokesčių už nuslėptą taršą apskaičiavimo principą, nustatant, kad nedeklaravus pakuotės ar išmesto į aplinką teršalo, ar sunaudoto degalų kiekio, visais atvejais taikomas dvigubo tarifo dydžio mokestis. Projekto **9 straipsnio** 7 dalies 2-3 punktais nustatoma, kad už normatyvinę nuslėptą taršą mokestis būtų apskaičiuojamas pagal Projekto 1 priedėlyje nustatytus tarifus, o už normatyvą viršijantį nuslėptą teršalo kiekį – pagal Projekto 2 priedėlyje nustatytus tarifus, padaugintus iš koeficiento 2. Atsižvelgus į tai, sankcijos sumažėtų kai kuriems teršalams už nuslėptą normatyvo neviršijantį teršalo kiekį, bet dvigubai padidėtų už nedeklaruotą (nuslėptą) normatyvą viršijantį teršalo kiekį. Tai sudarytų finansines paskatas viršnormatyvinę taršą deklaruoti patiems teršėjams, nelaukiant, kol ši faktą nustatys mokesčio administratorius. Tai leistų sumažinti piktnaudžiavimo atvejus, kai už normatyvą viršijantį teršalo kiekį mokestis nedeklaruojamas, nes įvedus šią pataisą mokesčio mokėtojams finansiškai būtų nenaudinga slėpti normatyvą viršijantį teršalo kiekį ir nemokėti už jį didesnio tarifo mokesčio.

Projekto **9 straipsnio** 7 dalies 3 punktu nustatoma, kad nuslėpta tarša gali būti apskaičiuojama ir pagal aplinkos ministro patvirtintas metodikas, nes ne visais atvejais išmetamų teršalų kiekis iš taršos šaltinių turi būti matuojamas instrumentiniais metodais. Nustatyti nuslėptą ataskaitiniais metais (už praėjusį laikotarpį) išmestą teršalų kiekį naudojantis instrumentiniais matavimais gali būti neįmanoma, kai deklaruotas iš taršos šaltinio išmestas teršalų kiekis yra apskaičiuotas pagal aplinkos ministro įsakymu patvirtintą metodiką.

Projekto **9 straipsnio** 7 dalies 4-7 punktais detalizuojamas mokesčio skaičiavimas už nuslėptus: sunaudotų degalų kiekį, pakilimų ir nusileidimų ciklų skaičių, sąvartyne šalintų atliekų kiekį ir vidaus rinkai tiekiamų gaminių ir (ar) pripildytų pakuočių kiekį.

Projekto **9 straipsnio** 7 dalies 8 punktu nustatomas naujas teisinis reguliavimas taikomas mokesčio mokėtojui tik tada, kai jis nevykdė gaminių ir (ar) pakuočių apskaitos ir nepateikė gaminių ir (ar) pakuočių apskaitos dokumentų mokesčio administratoriui (jo pareigūnui) ir neteikė deklaracijos. Dabar taikomas didesnio tarifo mokestis už nedeklaruotą ar nuslėptą aplinkos teršimą gaminių ir (ar) pakuočių atliekomis neskaitina gamintojų ir importuotojų tinkamai vykdyti gaminių ir (ar) pripildytos pakuotės apskaitą, pagal kurią nustatomas kiekis, reikalingas mokesčiui apskaičiuoti. Atsižvelgus į tai, kad mokestis turi būti skaičiuojamas pagal mokesčio mokėtojo vykdomos apskaitos duomenis, tuo atveju, kai mokesčio mokėtojas nevykdė LRV ar jos įgaliotų institucijų nustatyta tvarka gaminių ir (ar) pakuočių apskaitos ir (ar) nepateikė gaminių ir (ar) pakuočių apskaitos dokumentų kontroliuojančiam pareigūnui ir neteikė deklaracijos, Projekte siūloma įtvirtinti nuostatą, kad mokestis už nuslėptą taršą būtų apskaičiuojamas: mokesčio mokėtojo per tikrinamąjį mokestinį laikotarpį gautas pajamas už Lietuvos Respublikos vidaus rinkai tiekias prekes ar produkciją dauginant iš koeficiento 0,02. Jei apskaičiuotas nurodytu būdu mokestis už nuslėptą taršą yra mažesnis nei 10 000 Eur, mokamas 10 000 Eur mokestis už nuslėptą taršą. Toks mokesčio apskaičiavimo metodas pasirinktas įvertinus 2015 metų 38 446 įmonių duomenis. Nustatyta, kad vidutinė metinė įmonės įvežamų prekių apyvarta yra 635 000 Eur. Taip pat nustatyta, kad, remiantis 2013 metų duomenimis, gamintojai ir importuotojai, kurių prekių apyvarta yra nuo 7 000 000 – 10 000 000 Eur, nepritaikius dabar galiojančių lengvatų, mokėtų apie 10 000 Eur dydžio mokestį už aplinkos teršimą pakuočių atliekomis. Įvertinus vidutinę importuotojo apyvartą ir minėtą sumokėtiną mokestį, buvo parinktas didesnio tarifo mokesčio koeficientas 0,02, kurį pritaikius vidutinės metinės apyvartos įmonei, mokestis didesniu tarifu būtų 12 700 Eur (635 000 Eur x 0,02). Nustatytas mokestis už nuslėptą taršą, kaip naujas ekonominis instrumentas, paskatins absoliučią daugumą įmonių vykdyti gaminių ir (ar) pakuočių apskaitą, palengvins kontroliuojančių pareigūnų darbą, nes mokesčių mokėtojas bus suinteresuotas vykdyti apskaitą, pateikti visus dokumentus, įrodančius įmonės įsigytų ar pagamintų prekių ir produkcijos apyvartos dydį (pvz., Metinė pelno mokesčio deklaracija).

Projekto **9 straipsnio** 7 dalies 9 punktu nustatomas naujas teisinis reguliavimas taikomas mokesčio mokėtojui, kuris deklaracijoje nurodė sutvarkytų gaminių ir (ar) pakuočių atliekų kiekį (pasinaudojo mokesčine lengvata), kuriam neturėjo atliekų sutvarkymą įrodančio dokumento. Minėtu atveju mokesčio mokėtojas būtų baudžiamas už savo neteisėtus veiksmus (mokesčio deklaracijoje

nurodo neegzistuojančio atliekų sutvarkymą įrodančio dokumento numerį ir atliekų kiekį).

Projekto **10 straipsniu** nustatoma, kad konsultacijas ir informaciją mokesčio už aplinkos teršimą apskaičiavimo ir deklaravimo klausimais teikia LRV įgaliota institucija.

Projekto **11 straipsnio** 1 dalimi reglamentuojama mokestinio patikrinimo tvarka ir Mokesčių administravimo įstatymo taikymas atliekant mokestinį patikrinimą. Straipsnio 2-5 dalyse iš esmės nenustatomas naujas teisinis reguliavimas, o tik perkeliama dabar galiojančiame Įstatyme esančios ir faktiškai taikomos nuostatos susijusios su mokesčio už aplinkos teršimą kontrole. Straipsnyje detalizuojama: kokia deklaracija remiantis atliekamas patikrinimas, kuo remiantis apskaičiuojamas mokestis, numatoma mokestinį patikrinimą vykdančios institucijos informavimo tvarka ir nustatoma, kad mokestiniai ginčai dėl mokesčių už aplinkos teršimą apskaičiavimo ir jų deklaravimo bei sumokėjimo nagrinėjami vadovaujantis Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatyme nustatyta tvarka. Projekto **11 straipsnio** 4 dalimi įtvirtinamas mokestinio patikrinimo pradžios skaičiavimas – pranešimo dėl mokestinio patikrinimo išsiuntimo data. Toks termino skaičiavimas būtinas siekiant išvengti mokesčio mokėtojų piktnaudžiavimo. Jei patikrinimo pradžios data būtų dokumentų pateikimo (įteikimo) data, kuri pagal Mokesčių administravimo įstatymo 121 straipsnio nuostatas yra 10 darbo dienų vėliau, nei išsiunčiamas pranešimas, aplinkosaugos teisės aktų reikalavimų nesilaikantys ūkio subjektai iki patikrinimo pradžios spėtų Valstybinei mokesčių inspekcijai pateikti arba pasitikslinti mokesčio už aplinkos teršimą deklaracijas, išvengdami atsakomybės. Pranešimo įteikimo momentą galima būtų atsekti tik siunčiant jį registruotu laišku ir tikrinant jo įteikimo adresatui (atsiėmimo) datą, kuri galėtų būti laikoma patikrinimo pradžia. Tačiau dažnai ūkio subjektai būna registruoti vienu adresu, o veiklą vykdo kitu adresu, todėl registruotu paštu išsiųsti pranešimai grįžta. Tokiu atveju pranešimas papildomai siunčiamas elektroniniu laišku, kurio perskaitymo datos nustatyti neįmanoma, nes ūkio subjektai, kurie galimai nesilaiko aplinkosauginių teisės aktų reikalavimų, net prašomi patvirtinti, kad gavo ir perskaitė laišką, prašymą dažniausiai ignoruoja, tuo pačiu metu tikslindami deklaracijas.

Aplinkos apsaugos departamentas prie Aplinkos ministerijos, skirtingai nei Valstybinė mokesčių inspekcija, neturi techninės galimybės stabdyti deklaracijų pateikimą, tikslinimą ar priėmimą. Norint išvengti ūkio subjektų piktnaudžiavimo, išsiunčiant pranešimą būtina fiksuoti ir patikrinimo metu vertinti tik iki pranešimo išsiuntimo dienos pateiktas deklaracijas. Todėl pranešimo išsiuntimo data privalo būti fiksuojama kaip patikrinimo pradžios data.

Dabar galiojančio Įstatymo 10 straipsnio nuostatos dėl įplaukų įskaitymo į biudžetus išdėstytos Projekto **12 straipsnyje**.

Dabartinio Įstatymo 11 ir 12 straipsnio nuostatų atsisakoma kaip perteklinių.

Projekto **1 priede** nustatyti mokesčio tarifai išmetamiems į aplinką teršalams ar teršalų grupėms, kurioms priskiriamus teršalus tvirtina LRV, keičiami, nustatant tokius mokesčio tarifus, kurie savo dydžiu būtų nors kiek artimesni daromai žalai aplinkai ir žmonių sveikatai, taip pat atsižvelgus į kaimyninėse šalyse taikomus mokesčio tarifus. Priede nustatomi tokie pat mokesčio tarifų dydžiai kaip ir Lietuvos Respublikos Seime 2019 m. liepos 18 d. registruotame Įstatymo 6 straipsnio ir 1 ir 2 priedėlio pakeitimo įstatymo projekte Nr. XIIIP-3709 (parengtas ir kartu su kitų įstatymų pakeitimo įstatymų projektais viename pakete pateiktas Lietuvos Respublikos Seimui vykdam LRV 2019 gruodžio 18 d. pasitarimo protokolo Nr. 56 (priimtas sprendžiant Klaipėdos taršos ir kvapų problemą, kuri susijusi ir su LOJ išmetimais) 3 klausimo „Dėl veiksmų ir priemonių, kurių reikia imtis siekiant spręsti kvapų ir kitas susijusias problemas“ pavedimuose Aplinkos ministerijai skirtą pavedimą „didinti mokesčio už aplinkos taršą tarifus, kad mokesčio dydis skatintų ūkinės veiklos vykdytojus mažinti taršą (skatintų investicijas į mažiau taršias technologijas)“). Priedas papildytas į aplinkos orą išmetamais teršalais: dioksinais ir furanais; sunkieji metalai ir jų junginiai deginant atliekas; lakieji organiniai junginiai (toliau – LOJ), išskyrus metaną, nediferencijuoti pagal sudėtį (atskirus junginius); asbesto turinčios kietosios dalelės ir amoniakas. Kai kurie iš šių teršalų (amoniakas, kietosios dalelės deginant kietąjį, skystąjį arba dujinį kurą ar atliekas, asbesto turinčios kietosios dalelės) perkelti iš LRV 2000 m. sausio 18 d. nutarimo Nr. 53, kuriuo patvirtintas apmokestinamųjų teršalų sąrašas ir jų grupės. Šiems teršalams ir Projekte nustatomi tokie patys tarifai, kaip teršalų grupėms, iš kurių teršalai perkelti (amoniakas perkeltas iš IV teršalų grupės (20 Eur/t); kietosios dalelės deginant kietąjį, skystąjį arba dujinį kurą ar atliekas – iš II teršalų grupės (450

Eur/t), asbesto turinčios kietosios dalelės – iš I teršalų grupės (1 300 Eur/t)). Pažymėtina, kad minėtu LRV nutarimu pačiai nepavojingiausiai ir dėl to mažiausiu tarifu apmokestinamai IV teršalų grupei priskirti „Lakieji organiniai junginiai (nepaminėti šiame sąraše)“, t. y. suma tokių lakiųjų organinių junginių, tarp kurių nėra nė vieno, kuris priskirtas pavojingesnei I, II ar III teršalų grupei. Praktiškai negalima užtikrinti, kad IV teršalų grupei priskirtoje ir mažiausiu tarifu apmokestinatoje LOJ sumoje nebūtų nė vieno pavojingesnei I, II ar III teršalų grupei priskirto LOJ. Ne kartą mokesčio mokėtojai darbo tvarka yra išreiškę poziciją, kad būtų pasiruošę mokėti didesniu tarifu už išmetamą LOJ, nediferencijuotą pagal sudėtį (atskirus junginius), sumą. Projekte LOJ, išskyrus metaną, nediferencijuotiems pagal sudėtį (atskirus junginius), siūlomas didesnis – II teršalų grupės tarifui prilygintas tarifas – 450 Eur/t.

Tarifai didinami už iš stacionarių taršos šaltinių į vandens telkinius, žemės paviršių ir gilesnius juos sluoksnius išmetamus teršalus, kaip bendras deguonies suvartojimas, bendras azotas, bendras fosforas bei sulfatai ir chloridai.

Pastebėta, kad dabartiniai tarifų dydžiai neskatina mažinti taršos diegiant naujas technologijas ir pereinant prie mažiau taršios gamybos, vartojimo bei technologijų, kurios pagerintų teršalų išvalymą. Vienas iš argumentų, rodančių, kad mokesčio dydis nepakankamas - tai, kad per 8 metų laikotarpį niekas iš teršėjų nepasinaudojo mokestine lengvata ir neinvestavo į priemones, leidžiančias sumažinti aplinkos teršimą 5 ir daugiau proc. nuo didžiausios leistinos taršos (DLT), o geriau pasirinko mokėti mokestį. Pažymėtina, kad didinami tik tų į atmosferą ir vandens telkinius, žemės paviršių ir gilesnius jos sluoksnius išmetamų teršalų tarifai, kurie daug mažesni lyginant su artimiausių kaimyninių šalių šioms teršalams taikomais tarifais.

Kaimyninių šalių taikomi mokesčiai už tos pačios rūšies išmetamus į aplinką teršalus beveik visais atvejais yra didesni, nekalbant apie Skandinavijos šalių taikomus mokesčius, kurie yra keliolika kartų didesni nei Lietuvoje taikomi mokesčiai už tuos pačius į atmosferą ir į vandens telkinius išmetamus teršalus. Palyginimui, Lietuvoje LOJ taikomas daug mažesnis tarifas nei kitose Baltijos šalyse 4 Eur/t (Latvijoje 85,37 Eur/t, Estijoje 122,32 Eur/t); CO taip pat yra vienas mažiausių tarifų iš visų trijų Baltijos šalių: Lietuvoje 4 Eur/t; Latvijoje 7,83 Eur/t ir Estijoje 7,7 Eur/t. Kietosios dalelės taip pat apmokestinamos mažesniu 61 Eur/t tarifu nei Latvijoje ir Estijoje (75 Eur/t ir 146 Eur/t atitinkamai). Didesniu tarifu Lietuvoje apmokestinamas NOx palyginti su Latvija ir Estija, mažesnis tarifas taikomas Lietuvoje už išmetamus į orą sunkiuosius metalus nuo 24 Eur/t iki 406 Eur/t, kai kaimyninėje Latvijoje ir Estijoje taikomas 1138,3 Eur/t ir 1278 Eur/t atitinkamai. Panaši situacija dėl tarifų dydžių, taikomų už teršalus, išmetamus į vandens telkinius, žemės paviršių ir gilesnius jos sluoksnius, pavyzdžiui, BDS₇ nustatytas indeksuotas mokesčio tarifas Lietuvoje yra 334 Eur/t, kai Lenkijoje jis yra 1144 Eur/t, o Estijoje – 1435 Eur/t, panaši situacija ir dėl kitiems teršalams kaip bendrajam azotui ir bendrajam fosforui nustatytų tarifų, kurie Lietuvoje jau juos indeksavus yra 263 Eur/t ir 1315 Eur/t atitinkamai, kai Estijoje už šiuos teršalus taikomi tarifai kelis kartus didesni, t. y. 2826 Eur/t ir 12014 Eur/t atitinkamai. Siekiant nustatyti visiems mokesčio tarifams vienodą indeksavimo bazę, kitų (tų, kurie nenustatomi iš naujo ir nekeičiami) išmetamų į aplinką teršalų ir teršalų grupių mokesčio tarifai indeksuojami koeficientu 1,306.

Projekto **2 priede** vietoje dabar nustatytų tarifų koeficientų, kurie taikomi apskaičiuojant mokestį už nuslėptą ir normatyvus viršijantį teršalo kiekį, nustatyti mokesčio tarifai, kurie būtų taikomi apskaičiuojant mokestį už deklaruojamą viršnormatyvinę taršą. Mokamo mokesčio dydis už mokesčio mokėtojo deklaruojamą viršnormatyvinę taršą nesikeis, išskyrus tuos teršalus, kuriems yra didinamas mokesčio tarifas, nes dabar šis mokestis apskaičiuojamas Įstatymo 1 priedėlyje nustatytus tarifus padauginus iš Įstatymo 2 priedėlyje nustatytų koeficientų. Projekto 2 priede nustačius mokesčio už viršnormatyvinę taršą tarifus, mokesčio mokėtojui skaičiuojant mokestį už viršnormatyvinę taršą nebereikės atlikti papildomų aritmetinių veiksmų, t. y. dauginti Įstatymo 1 priedėlyje nustatytų tarifų iš koeficiento, o tai mokesčio mokėtojams sumažins administracinę naštą. Taip pat siekiant nustatyti visiems mokesčio tarifams vienodą indeksavimo bazę, t. y. atskaitos laikotarpis būtų 2018 m. gruodžio mėnuo.

Projekto **3 priede** nustatomas naujas mokesčio tarifas stambiagabaritėms padangoms, atsižvelgus į LRV programos nuostatas dėl perėjimo prie žiedinės ekonomikos, diegiant atliekų prevencijos ir perdirbimo finansines paskatas ūkio subjektams, nustatant atliekų mažinimą ir

perdirbimą skatinančius tarifus. Priedėlyje siūloma tikslesnė padangų klasifikacija, t. y. patikslintos padangų rūšys, remiantis Europos Bendrijos kombinuotąja nomenklatūra, klasifikuojant padangas, kurioms nustatomas mokestis už aplinkos teršimą pagal jų naudojimo pobūdį. Kadangi susidaranti padangų atliekos yra skirtingų dydžių, pvz., automobilių padangos, sunkvežimių ar krovininio transporto padangos, pramoninės technikos, žemės ūkio technikos padangos, todėl skiriasi ir jų sutvarkymo kaštai. Atsižvelgus į tai, siūloma pertvarkyti padangų apmokestinimo principą, pirmiausia diferencijuojant mokesčio tarifus pagal naudojamų padangų rūšis ir jų gabaritų.

Padangų atliekų sutvarkymo kaštai skiriasi priklausomai nuo tvarkomos padangų atliekų rūšies, t. y. padangų dydžio, pvz., padangų atliekų, kurių aukštis – iki 118 cm, plotis iki – 39 cm, transportavimo išlaidos iki šių atliekų naudotojo (galutinio tvarkytojo) sudaro apie 18,8 Eur/t + PVM, o padangų atliekų, kurių aukštis – daugiau nei 118 cm ir plotis – daugiau nei 39 cm, transportavimo išlaidos iki šių atliekų naudotojo (galutinio tvarkytojo) sudaro apie 52,1 Eur/t + PVM (pagal savivaldybių ir padangų atliekų tvarkytojų pasirašytus sutarčių duomenis). Dėl šios priežasties nemaža dalis padangų atliekų netvarkomos, o kaupiamos didelių gabaritų atliekų surinkimo aikštelėse arba jų atsikratoma išmetant jas į aplinką. Padangos tampa bešeimininkėmis atliekomis, o už jų sutvarkymą pagal Lietuvos Respublikos atliekų tvarkymo įstatymo 25 straipsnį atsakinga savivaldybė. Už padangų, surinktų iš namų ūkių ar sukauptų didelių gabaritų atliekų surinkimo aikštelėse, sutvarkymą turi apmokėti patys gyventojai, t. y. šių atliekų sutvarkymo išlaidos įtraukiamos į rinkliavą arba įmoką už komunalinių atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų ir atliekų tvarkymą. Šias išlaidas turėtų apmokėti padangų gamintojai ir importuotojai.

Įvertinus realius padangų atliekų tvarkymo kaštus, nustatomas mokesčio už aplinkos teršimą padangų atliekomis tarifo dydis, atitinkantis galiojančių tarifų ir atliekų tvarkymo kaštų santykį. Mokesčio tarifas už aplinkos teršimą autobusų, krovininių automobilių, žemės ūkio ir miško ūkio, statybos ir pramoninės paskirties transporto priemonių ir kitų padangų, sveriančių daugiau kaip 3 kg, atliekomis didinamas iki 234 Eur/t (52,1 x 4,5). Tarifo dydis nustatytas taip, kad stambiagabaričių padangų atliekų tvarkymo kaštų ir nustatomo tarifo dydžio santykis būtų 1 : 4,5, nes padangų atliekų tvarkymo kaštų ir dabar galiojančio tarifo santykis yra 1 : 4,5. Lengvųjų automobilių ir motociklų padangoms nustatytas mokesčio tarifas – 86 Eur/t (indeksuotas tarifas – 133 Eur/t), kuris 4,5 karto didesnis už šių padangų atliekų tvarkymo kaštus, nekeičiamas. Nustačius tvarkymo kaštus, atitinkančius mokesčio tarifus, gamintojai ir importuotojai būtų skatinami patys tvarkyti gaminių atliekas ir kuo mažiau mokėti mokesčio už aplinkos teršimą gaminių atliekomis. Tie gamintojai ir importuotojai, kurie nevykdytų padangų atliekų naudojimo ir (ar) perdirbimo užduoties, nustatytos LRV 2006 m. lapkričio 24 d. nutarime Nr. 1168 „Dėl apmokestinamųjų gaminių ir pakuočių atliekų naudojimo ir (ar) perdirbimo užduočių patvirtinimo“, mokėtų mokesčių.

Siekiant nustatyti visiems mokesčio tarifams vienodą indeksavimo bazę, kiti (tie, kurie nenustatomi iš naujo) mokesčio už aplinkos teršimą gaminių atliekomis tarifai indeksuojami koeficientu 1,543, t. y. priede nurodomi faktiniai šiuo metu taikomi mokesčio tarifai.

Projekto **4 priede** išskiriamos (detalizuojamos) pakuočių rūšys pagal sudedamąją medžiagą, išskiriant kombinuotą popierinę, kombinuotą kitą ir medinę pakotę. Pakuočių mokesčio tarifai keičiami atsižvelgus į LRV programos nuostatas dėl perėjimo prie žiedinės ekonomikos, diegiant atliekų prevencijos, pakartotinio panaudojimo ir perdirbimo finansines paskatas ūkio subjektams, nustatant atliekų mažinimą ir perdirbimą skatinančius tarifus.

Siūloma patvirtinti naujus mokesčio už aplinkos teršimą pakuočių atliekomis tarifus, kurie veiktų prevenciškai, skatintų rinkai tiekiamų produktų pakavimui rinktis perdirbamas pakutes, imtis atitinkamų priemonių šių pakuočių atliekų surinkimui gerinti ir ieškoti perdirbimo galimybių bei mažinti atliekų kiekį sąvartynuose. Šiuo metu gamintojams ir importuotojams taikomi vienodi pakuočių atliekų tvarkymo įkainiai, nepriklausomai nuo to, ar tiekiamos rinkai pakuočės yra perdirbamos, ar neperdirbamos. Gamintojai ir importuotojai dalyvauja kolektyvinėje pakuočių atliekų tvarkymo sistemoje ir moka už pakuočių atliekų tvarkymo organizavimą licencijuotoms organizacijoms pagal jų nustatytus pakuočių atliekų tvarkymo įkainius. Todėl tikslinga teisinėmis priemonėmis organizacijoms sudaryti prielaidas taikyti gamintojams ir importuotojams diferencijuotus pakuočių atliekų tvarkymo įkainius, priklausomai nuo to, ar rinkai tiekiamas pakuočė yra perdirbama, ar neperdirbama. Diferencijuoti mokesčiai, kai rinkai tiekiamoms perdirbamoms

pakuotėms taikomi mažesni mokesčio tarifai, lyginant su tarifais, taikomais rinkai tiekiamoms neperdirbamoms pakuotėms, skatintų gamintojus ir importuotojus tiekti rinkai perdirbamoms pakuotėms. Skirtingų tarifų taikymas skirtingoms gaminio pakuotėms gali turėti įtakos parduodamo gaminio kainai, o tai laikytina techniniu reglamentu ir su tuo siejamas reikalavimas Projektą notifikuoti pagal Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą (ES) 2015/1535.

Dabar galiojantys mokesčio už aplinkos teršimą pakuočių atliekomis tarifai yra didesni vidutiniškai 2,38 karto už pakuočių atliekų tvarkymo vidutinius įkainius, kuriuos taiko gamintojų ir importuotojų organizacijos. Nuo 2019 m. įsigaliojo naujas metalinės pakuotės mokesčio tarifas (186 Eur/t), kuris yra 3,53 karto didesnis už organizacijų 2019 m. nustatytą metalinės pakuotės atliekų tvarkymo įkainį. Todėl Projekte perdirbamai pakuotei taikomi tarifai nustatomi suvienodinant pakuočių atliekų tvarkymo įkainių ir mokesčio tarifų dydžių santykį, jį nustatant 1 : 3,53. Šiuo pakeitimu mokesčio mokėtojai, nepriklausomai nuo perdirbamos pakuotės rūšies, sudaroma vienodo lygio ekonominė paskata tvarkyti atliekas. Neperdirbamai pakuotei nustatomi mokesčio tarifų dydžiai, kurie yra 5 kartus didesni, nei dabar taikomi atitinkamų pakuočių rūšių atliekų vidutiniai tvarkymo įkainiai. Šiuo pakeitimu mokesčio mokėtojai skatinami rinktis perdirbamą pakuotę, atsisakant neperdirbamos pakuotės naudojimo gaminių pakavimui.

Nustačius naujus tarifų dydžius, sumažėtų plastiko, PET ir kombinuotos pakuotės mokesčio tarifai, taip pat sumažėtų metalinės pakuotės mokesčio tarifas dėl indeksavimo tvarkos pasikeitimo. Kitų perdirbamų pakuočių tarifų dydžiai pasikeistų tiek, kad būtų išlaikytas pakuočių atliekų tvarkymo įkainių ir mokesčio tarifų dydžių santykis 1 : 3,53. Siūlomų nustatyti tarifų pakuotei dydžiai, kurie pateikti lentelėje, apskaičiuoti pagal pakuotės atliekų tvarkymo įkainius.

Pakuotės rūšis	Tarifai, Eur/t	Galiojantys indeksuoti tarifai, Eur/t	Vid. organizacijų įkainiai, Eur/t	Kiek tarifas skiriasi nuo atliekų tvarkymo įkainio	Siūlomas tarifas perdirbamai pakuotei, Eur/t	Siūlomas tarifas neperdirbamai pakuotei, Eur/t
1	2	3	4	5	6	7
Stiklinė pakuotė	57	88	79	0,72	279	395
Plastikinė pakuotė	521	804	175	2,98	618	875
PET (polietileno tereftalatas) pakuotė	579	893	175	3,31	618	875
Kombinuota (popierinė) pakuotė	579	893	139	4,18	489	693
Kombinuota (kita) pakuotė	579	893	143	4,06	504	713
Metalinė pakuotė	186	287	53	3,53	186	263
Popierinė ir kartoninė pakuotė	28	43	38	0,74	133	188
Kita pakuotė	57	88	85	0,67	299	423
Medinė pakuotė	57	88	45	1,27	159	225
	Indeksas: 1,543				3,53 karto	5 kartus

Projekto **5 priede** išskiriamos oro transporto priemonės, skirtos krovinių ir keleivių gabenimui, nustatant, kad jie mokestį moka už pakilimo ir nusileidimo ciklą skaičių, o visos kitos oro transporto priemonės apmokestinamos už sunaudotą degalų kiekį. Pakeitimai atlikti siekiant sudaryti

palankesnes sąlygas mokesčio mokėtojams, naudojantiems oro transporto priemones mokymo tikslams ir sportui.

Siekiant nustatyti visiems mokesčio tarifams vienodą indeksavimo bazę, kiti (tie, kurie nenustatomi iš naujo) mokesčio už aplinkos teršimą iš mobilių taršos šaltinių tarifai indeksuojami koeficientu 1,204.

Keičiamas iš esmės Įstatymo 6 priedėlis, kuris, nustačius bendrą visiems mokesčiams už nuslėptą taršą apmokestinimo principą, netenka prasmės. Įvertinus tai, kad išmetamų teršalų poveikis aplinkai jau turėtų būti įvertintas per tarifus, nedeklaravimo (nuslėpimo) atveju turėtų būti taikomas visiems mokesčiams už aplinkos teršimą vienodas apskaičiavimo principas - dvigubo tarifo dydžio mokestis.

Projekto **6 priede** nustatomi Mokesčio už aplinkos teršimą iš mobilių taršos šaltinių tarifų koregavimo koeficientai, kurie yra perkeliama iš LRV 2000 m. sausio 18 d. nutarimo Nr. 53 „Dėl Lietuvos Respublikos mokesčio už aplinkos teršimą įstatymo įgyvendinimo“. Koregavimo koeficientai būtų taikomi tik ne keliais judantiems mechanizms, vandens ir geležinkelių transportui. M2, M3, N2 ir N3 kategorijos kelių transportas, kurio pirmoji registracijos data ne ankstesnė kaip prieš 3 metus būtų visai atleidžiamas nuo mokesčio mokėjimo, taip skatinant senas transporto priemones keisti naujesnėmis, kurių emisijos mažesnės, o taip pat būtų mažesnis neigiamas poveikis aplinkai ir žmonių sveikatai.

Projekto **7 priedas** keičiamas aiškiau sugrupuojant sąvartyne šalinamas atliekas (taip, kaip apie jas teikiama informacija deklaracijoje). Projekte siūloma mažinti mokestį už pavojingųjų atliekų šalinimą sąvartynuose. Šiuo metu šis mokestis yra 65,16 Eur/t (2019 m.) ir 70,96 Eur/t (nuo 2020 m.). Mokesčio už pavojingųjų atliekų šalinimą sąvartyne tarifų dydžiai yra didesni 2,58 karto (nuo 2020 m.) už nepavojingųjų atliekų šalinimui taikomus atitinkamų mokestinių laikotarpių mokesčio tarifus. Tai mažina šiuo metu Lietuvoje veikiančių pavojingųjų atliekų tvarkymo įrenginių konkurencingumą tarp kitų ES valstybių teritorijose veikiančių pavojingųjų atliekų tvarkymo įrenginių taikant pavojingųjų atliekų šalinimo sąvartyne paslaugų kainas. Viena iš EBPO rekomendacijų Lietuvai – stebėti pavojingųjų atliekų mokesčio poveikį pavojingųjų atliekų tvarkymui arčiausiai jų susidarymo vietos (Lietuvoje), Lietuvoje sutvarkomų pavojingųjų atliekų kiekį lyginti su išvežamu iš Lietuvos pavojingųjų atliekų, skirtų tvarkymui, kiekiu. Todėl, didinant Lietuvoje veikiančių pavojingųjų atliekų tvarkymo įrenginių konkurencingumą, Projekte siūloma mažinti pavojingųjų atliekų šalinimo sąvartyne mokesčio tarifą iki 50,00 Eur/t (nuo 2021 m.). Įvertinus siūlomus nustatyti mokesčio už aplinkos teršimą sąvartyne šalinamomis pavojingomis atliekomis tarifų dydžius ir darant prielaidą, kad pavojingųjų atliekų tvarkymo įrenginio UAB „Toksika“ pavojingųjų atliekų šalinimo sąvartyno pajėgumas (9 000 tūkst. t/metus) būtų išnaudojamas 100%. Mažesnis mokesčio tarifas už pavojingųjų atliekų šalinimą sąvartyne sąlygos didesnę pavojingųjų atliekų tvarkymo įrenginių konkurencingumą, kadangi būtų pasiūlyta mažesnė paslaugos kaina už pavojingųjų atliekų tvarkymą. Projekto **7 priede** taip pat siūloma laipsniškai didinti mokestį už nepavojingųjų atliekų šalinimą sąvartynuose. Šiuo metu šis mokestis yra 5 Eur/t, o 2020 m. – 27,51 Eur/t. Tačiau kol Lietuvoje bus sukurta reikiama infrastruktūra nepavojingųjų atliekų tvarkymo hierarchijos principams įgyvendinti, atsižvelgus į tai, siūloma atitinkamai peržiūrėti ir pakoreguoti mokesčio tarifus. Po rūšiavimo likusių netinkamų pakartotinai panaudoti ir perdirbti energetinę vertę turinčių atliekų panaudojimo energijai gauti pajėgumai jau veikia Klaipėdoje, Vilniuje ir Kaune statomi analogiški įrenginiai, kurie turėtų pradėti veikti 2020 m. Be to, rekomendaciją Lietuvai didinti sąvartyno mokesčius, kad juose nebebūtų šalinamos perdirbti ir naudoti tinkamos atliekos 2017 ir 2018 metais pateikė ir Europos Komisija, atlikdama ES aplinkos nuostatų įgyvendinimo Lietuvoje peržiūrą. Atsižvelgiant į tai ir siekiant užtikrinti, kad sąvartynai būtų brangiausia atliekų tvarkymo alternatyva, o prioritetas būtų teikiamas atliekų perdirbimui, siūloma, kad 2021 m. mokesčio už aplinkos teršimą sąvartyne šalinamomis nepavojingomis atliekomis tarifo dydis siektų 30 Eur/t, vietoje nustatyto 5 Eur/t, nuo 2022 m. jį didinant iki 50 Eur/t.

Projekto **7 priede** siūloma palikti 2019 m. galiojančio mokesčio už nepavojingųjų atliekų sąvartyne šalinamas asbesto atliekas tarifo dydį, t. y. 24,62 Eur/t ir 2020 m. galiosiančio mokesčio už inertinių atliekų sąvartyne tarifo dydį, t. y. 30,41 Eur/t. Atsižvelgiant į tai, kad didžioji dalis asbesto atliekų yra susidariusi praeityje (pvz., stogo danga ir pan.) ir jos tvarkymui skiriamos ES paramos

arba valstybės biudžeto lėšos, todėl tik ateityje svarstytinas mokesčio už asbesto atliekų šalinimą sąvartyne didinimas, t. y. sutvarkius senąją taršą bus siekiama išvengti asbesto atliekų susidarymo ir jų naudojimo.

Projekto **8 priede** atlikti redakcinio pobūdžio pataisymai.

MAĮ projektu keičiamos Mokesčių administravimo įstatymo 16 straipsnio 1 ir 2 dalys išbraukiant nuostatas, kurios nustato, kad Aplinkos ministerija patikrina mokesčio už aplinkos teršimą sumokėjimo teisingumą. Aplinkos ministerija neturi galimybių atlikti mokesčio sumokėjimo teisingumo patikrinimą. Šias funkcijas atlieka Valstybinė mokesčių inspekcija.

5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai, galimos neigiamos priimtų projektų pasekmės ir kokių priemonių reikėtų imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta

Poveikis atitinkamai sričiai (aplinkai): neigiamas poveikis atitinkamai sričiai nenumatomas, nes esminių pokyčių mokesčiuose už aplinkos teršimą nenumatoma, išskyrus siūlymą per tam tikrą laikotarpį atsisakyti aplinkosaugai neveiksmingų ir ES teisės aktams prieštaraujančių lengvatų taikymo. Poveikis aplinkosaugos sričiai būtų teigiamas, nes prisidėtų prie Nacionalinės aplinkos apsaugos strategijos tikslų įgyvendinimo oro, vandens ir atliekų tvarkymo srityse. Mokesčių už aplinkos teršimą atliekomis peržiūra, nustatant atliekų mažinimą ir perdirbimą skatinančius tarifus, paskatintų žiedinės ekonomikos plėtrą.

Poveikis valstybės finansams: neigiamo poveikio valstybės finansams nenumatoma. Kadangi mokesčio paskirtis ne fiskalinė, o aplinkosauginė, todėl jo tikslas - ne kuo daugiau surinkti lėšų, bet paskatinti teršėjus patiems investuoti į taršos mažinimo ir prevencijos priemones.

Poveikis administracinei naštai: neigiamo poveikio mokesčių mokėtojų administracinei naštai nenumatoma, kadangi mokesčių apskaičiavimas ir deklaravimas nesikeičia.

6. Kokią įtaką priimti projektai turės kriminogeninei situacijai, korupcijai

Priimti projektai kriminogeninei situacijai ir korupcijai poveikio neturės. Neigiamų pasekmių nenumatoma.

7. Kaip projektų įgyvendinimas atsilieps verslo sąlygoms ir jo plėtrai

Projektų įgyvendinimas nepablogins verslo sąlygų. Išdėsčius Įstatymą nauja redakcija, aiškiau reglamentuojama mokesčių apskaičiavimo ir mokėjimo tvarka. Aiškiau detalizuotas apmokestinimo objektas ir mokesčių už aplinkos teršimą mokėtojai. Paprastinamas mokesčio už viršnormatyvinę taršą iš stacionarių taršos šaltinių apskaičiavimas. Didesnis mokestis nustatytas už nuslėptą normatyvą viršijantį teršalų kiekį iš stacionarių taršos šaltinių taip siekiant užkirsti kelią piktnaudžiavimui. Panaikinus sankcijos dydžio diferencijavimą pagal kuro rūšis, bus suvienodintas visiems ūkio subjektams taikomų sankcijų dydis neatsižvelgiant į nuslėptų degalų rūšį. Indeksavus mokesčių tarifus taikant 2018 m. indeksavimo koeficientus ir nustatčius vienodą mokesčių tarifų indeksavimo tvarką, mokesčių mokėtojams bus paprasčiau apskaičiuoti mokesčius, nes visiems mokesčiams būtų taikomas vienas indeksavimo koeficientas. Mokesčių tarifų už aplinkos teršimą gaminių ir pakuočių atliekomis ir atliekų tvarkymo sąnaudų santykio suvienodinimas leis teisingiau įgyvendinti gamintojo ir importuotojo atsakomybės principą „teršėjas moka“, užtikrinanti gaminių ir pakuočių atliekų tvarkymo finansavimą. Skirtingų mokesčių tarifų nustatymas perdirbamai ir neperdirbamai pakuotei sudarys ekonomines paskatas gamintojams ir importuotojams naudoti aplinkai draugiškesnę pakuotę. Supaprastintas mokesčio už nuslėptą gaminių ir pakuočių atliekų kiekį apskaičiavimas skatins mokesčių mokėtojus vykdyti gaminių ir pakuočių apskaitą. Šiuo mokesčiu būtų apmokestinami tik tie mokesčių mokėtojai, kurie nevykdė privalomos gaminių ir pakuočių apskaitos. Gamintojams ir importuotojams, kurie sąžiningai deklaruoja ir moka mokesčius, vykdo nustatytas gaminių ir pakuočių naudojimo užduotis, mokamo mokesčio dydis nesikeis. Mokamas mokestis už nuslėptą viršnormatyvinę taršą bus padidintas, tačiau taikomas tik tuo atveju, jei pats mokesčių mokėtojas savanoriškai nedeklaruos viršnormatyvinio teršalo kiekio.

8. Projektų inkorporavimas į teisinę sistemą, kokius teisės aktus būtina priimti, kokius galiojančius teisės aktus reikia pakeisti ar pripažinti netekusiais galios

Priėmus projektus, kitų teisės aktų priimti nereikės.

9. Ar projektai parengti laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų, o projektų sąvokos ir jas įvardijantys terminai įvertinti Terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka

Projektai parengti laikantis Valstybinės kalbos įstatymo, Teisėkūros pagrindų įstatymo reikalavimų, o Projekto sąvokos ir jas įvardijantys terminai vertinami Terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka, atitinka bendrinės lietuvių kalbos normas. Projektas papildytas Įstatyme vartojamomis sąvokomis: akumulatoriai, baterijos, nuslėptos taršos, pakilimo ir nusileidimo ciklas, bei kitais apibrėžimais.

10. Ar projektai atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir Europos Sąjungos dokumentus

Projektai neprieštarauja Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatomis bei atitinka ES dokumentus.

11. Jeigu projektams įgyvendinti reikia įgyvendinamųjų teisės aktų, – kas ir kada juos turėtų priimti

Įgyvendinant projektus reikės: parengti ir aplinkos ministro įsakymu patvirtinti mokesčio už aplinkos teršimą iš mobilių ir stacionarių taršos šaltinių apskaičiavimo ir mokėjimo tvarkos aprašą, mokesčio už aplinkos teršimą gaminių ir pakuočių atliekomis apskaičiavimo ir mokėjimo tvarkos aprašą, konsultacijų ir informacijos teikimo mokesčio už aplinkos teršimą klausimais tvarkos aprašą; pakeisti LRV 2000 m. sausio 18 d. nutarimą Nr. 53 „Dėl Lietuvos Respublikos mokesčio už aplinkos teršimą įstatymo įgyvendinimo“; pakeisti Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos viršininko ir Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2008 m. gruodžio 8 d. įsakymą Nr. VA-61/D1-658 „Dėl Mokesčio už aplinkos teršimą deklaracijų FR0521, FR0522, FR0523 ir FR0524 formų ir jų pildymo taisyklių patvirtinimo“; pakeisti Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2009 balandžio 23 d. įsakymą Nr. D1-213 „Dėl Mokesčio už aplinkos teršimą kontrolės tvarkos aprašo patvirtinimo“; pakeisti LRV 2006 m. lapkričio 24 d. nutarimą Nr. 1168 „Dėl apmokestinamųjų gaminių ir pakuočių atliekų naudojimo ir (ar) perdirbimo užduočių patvirtinimo“ ir pripažinti netekusiu galios Lietuvos Respublikos aplinkos ir Lietuvos Respublikos finansų ministrų 2008 m. liepos 9 d. įsakymą Nr. D1-370/1K-230 „Dėl Mokesčio už aplinkos teršimą apskaičiavimo ir mokėjimo tvarkos aprašų patvirtinimo“.

Įgyvendinamieji teisės aktai, išskyrus konsultacijų ir informacijos teikimo mokesčio už aplinkos teršimą klausimais tvarkos aprašą (turėtų būti priimtas iki Įstatymo pakeitimo įsigaliojimo dienos), turėtų būti priimti per 6 mėnesių laikotarpį, skaičiuojant nuo įstatymo įsigaliojimo dienos.

12. Kiek valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų prireiks projektams įgyvendinti, ar bus galima sutaupyti (pateikiami prognozuojami rodikliai einamaisiais ir artimiausiais 3 biudžetiniais metais)

Projektams įgyvendinti papildomų valstybės biudžeto lėšų nereikės.

13. Projektų rengimo metu gauti specialistų vertinimai ir išvados.

Projektų rengimo metu specialistų vertinimų ir išvadų negauta.

14. Reikšminiai žodžiai, kurių reikia šiems projektams įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant Europos žodyno „Eurovoc“ terminus, temas bei sritis

Aplinkosauginiai mokesčiai, finansinės priemonės.

15. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai

Nėra.

Aplinkos ministras
Kęstutis Mažeika

2019-08-17

[Signature]

Administravimo departamento
direktorė
Agnė Jakstienė

[Signature]

NR90876